

kulture, kot le naši preučevalci. Ali je lahko tolažeče, da usoda tovrstnih strokovnih knjig tudi drugod po svetu ni hvale vredna, je ravno taka kot pri nas? Osmi zvezek Zbornika za zgodovino naravoslovja in tehnike prinaša zdaj bolj, zdaj manj zanimive razprave in gradiva. Pri posameznih prispevkih včasih pogrešamo sinteznih prikazov osebnosti in dela, parcialnost pusti priokus fragmentarnosti. Opozoriti kaže na prvega slovenskega geologa in zaslужnega rudarskega strokovnjaka Marka Vincenca Lipolda, kot sta ga predstavila Anton Ramovš in Vanda Ko-

chansky — Devidé. Janez Strnad je prikazal, kako je Jožef Štefan odkril zakon o sevanju. Vladimir Murko je spregovoril o Resslerovih načrtih za izkoriščanje vetrne energije. Avgust Hribovšek in Eman Pertl sta predstavila dr. Štefana Kočeverjarja, delavca na slovenski narodni in zdravstveni ledini, Jože Zdravec pa je prikazal fragmente iz ljudske medicine v severovzhodni Sloveniji. Fran Dominko je podal razmišljanje o ekoloških vprašanjih. Ti in drugi prispevki pričajo, da so avtorji strokovno temeljito raziskali, česar so se lotili.

Igor Gedrih

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Tretja številka zagrebškega časopisa Umjetnost riječi, izdana ob petinšestdesetletnici Iva Frangeša, prinaša članek Zdenka Škreba *Vrednotenje književnega dela*, v katerem postavlja tezo, da bo polnokrvnost literarnega življenja v prihodnje odvisna od poguma posameznih bralcev, če bodo popolnoma samostojno vrednotili literarna dela svoje dobe. Aleksander Flaker v eseju *Erazmovski spopad* komentira nekatera stališča Miroslava Krleža v njegovih delih iz tridesetih let. *Krleževa apokrifna drama* je naslov prispevka Viktorja Žmegača o drami Lutke, uvrščeni v Krležev roman *Banket v Blitvi*; članek je odlomek iz daljše monografije.

*

V 15. številki sarajevskega časopisa Dalje so ponatisnili nekaj strani iz knjige Bojana Štiha *To ni nobena pesem, to je ena sama ljubezen*. Poleg tematskega bloka esejev o Salvadorju Daliju lahko v rubriki Pogledi in mišljenja preberemo sestavek *Zamik petega kroga*; Aleksander Dimitriev piše o pesniških postopkih makedonskih književnikov v delih, ki nastajajo v osemdesetih letih. Goranu Babiću je

časopis Dalje odstopil kar 29 svojih strani za njegove polemične izlive z naslovom *Vonj po lopovu*. To je »odprto sovražno pismo uredništvu Književnosti — odgovor na članke Predraga Matvejevića«. V svojo obrambo je ponatisnil tudi več člankov, uradnih sporočil in dopisov.

*

Beograjska Književna reč objavlja v 268. številki pet pesmi Iztoka Osojnika s skupnim naslovom *Matere so brezspolne*. Pesmi je prevedel Milan Đorđević. V tej številki sta tudi opazna dva polemična zapisa. V prvem avtor, podpisan z začetnicama, piše o neuspešnih prizadevanjih za odpravo smrtno kazni in verbalnih deliktov pri nas. Pod naslovom *Delo z množicami* se sprašuje, kolikšno težo in pomen ima pri nas javno mnenje in koliko ga je delegatski sistem za zdaj sposoben izražati. Božidar Mandić pa v članku z naslovom *Duh cenzure* razmišlja o razmerju med svobodo in cenzuro v umetniškem ustvarjanju.

*

Uvodoma prinaša 269. številka beograjske Književne reči daljši odgovor, ki ga je imel Milorad Vučelić z zagrebškim profesorjem filozofije in družbenim delavcem Milanom Kan-

grgom, v katerem ta odgovarja na vprašanja o politični in gospodarski situaciji pri nas, o etiki v jugoslovanski družbi in podobno. Če se ne bi v svojih odgovorih dotaknil tudi Albanološkega inštituta v Prištini, katerega kvadratni meter je stal 6 tisoč dolarjev, bi v naslednji številki Književne reči skoraj celo časopisno stran porabili za kaj drugega. Tako pa se je oglasil Rexhep Qosja, albanski pisatelj, dramatik in esejist, rojen v Črni gori, ki je bil vrsto let tudi direktor Albanološkega inštituta. V svojem predolgem prispevku in tudi sam se zaveda, da je bil predolg, med drugim vabi Milana Kangrga, naj si pride pogledat Albanološki inštitut v Prištini, da ne bo nasedal lažem o ceni kvadratnega metra, ki jih naj bi širil zagrebški tednik Danas in pred njim še nekatera druga glasila. Po Qosjevem zatrjevanju je podatek o šest tisoč dolarjih za kvadratni meter 223-kratno pretiravanje, ki pa ga pripisuje Kangrgi in ne časopisom, kajti po njegovem je moral Milan Kangrga vedeti, da so to laži. Ker pa se je v skupščini Jugoslavije tedaj razpravljalo o pomoči manj razvitim, mu je to, kot piše Qosja, bilo prišlo prav, da je prilil ognja na nerazpoloženje do Kosova nasploh. Rexhep Qosja še dodaja, da si tudi Priština zasluži nekaj lepih zgradb, kot so Albanološki inštitut, ki pa ima najslabše materiale, Narodna knjižnica, hotel Grand, kompleks Boro in Ramiz in druge, ter da je Albanološki inštitut moral v novo zgradbo, saj je vrsto let deloval v lesenjači, ki je bila prej konjušnica. Sicer pa je dobršen del te številke v znamenju hudih protestov proti obsodbi profesorja novosadske filozofske fakultete Dragoljuba Petrovića. Ta je namreč v eni od prejšnjih številk objavil prispevek z naslovom *Pomirimo prijatelje, sovražniki so pomirjeni*. Novosadsko sodišče, ki je profesorja obsodilo na dva meseca zapora, je v tem članku videlo med drugim enačenje borcev s pustolovci. Z dopisom, naslovljenim na Pokrajinski senat za

prekrške, se je oglasil tudi sam Dragoljub Petrović, objavljenih pa je še cel kup pisem bralcev, dopis slovenskega pisateljskega društva vojvodinskemu in vrsta izjav znanih jugoslovanskih književnikov, med katerim sta tudi Ciril Zlobec in Veno Taufer — vse v podporo Dragoljubu Petroviću. A naj navedemo za ilustracijo samo eno. Đorđe Vuković si je sposodil stih Veljka Petrovića »Vojvodina stara, kaj se ne sramuje« in se potem ogorčen vprašal, kako je mogoče soditi človeka za nekaj, kar je napisal v časniku z majhno naklado in pri čemer mu ni mogoče dokazati zlohotnosti, ko pa so hkrati tiste, ki so s podjetjem Neoplanta zapravili milijarde, oprostili in jih verjetno čakajo še odlikovanja, saj so med njimi tudi taki, kot je Boško Krunić, visok partijski funkcionar v srbskem republikem vodstvu.

*

V 321. številki novosadskega časopisa Polja objavlja Zoja Skušek Močnik filozofski esej *Teorija »izmeta«*, ki ga je prevedla Miljenka Vitezović. Prispevek z naslovom *Izkušnja in tehnika*, ki ga je napisal Sead Alić, je del daljše filozofske razprave, ukvarja pa se z Benjaminovo interpretacijo Charlesa Baudelaira; to je prispevek k razumevanju teze o destrukciji izkušnje. Bojan Jovanović govori v prispevku *Zaustavljeni čas* o človekovem razmerju do časa, kakor se kaže v tradiciji pogrebni obredov.

*

Na našem uredništvu je še novembrska številka novosadskega Letopisa Matice srpske. V uvodu je z naslovom *Marijine živali* objavljenih sedem pesmi Iva Svetina v prevodu Gojka Janjuševića. V rubriki Letopis vsakdana je objavljen daljši prispevek Žarka Petana z naslovom *Hudič v Krakovu*. V sestavku, ki ga je prevedel Stojan Trećakov, poroča o krakovski uprizoritvi drame Iva Brešana *Hudič na filozofski fakulteti*. Pripo-

vedka o živalih pa je naslovil svoj prozni prispevek v tej številki Vasa Pavković.

*

V decembrski številki novosadskega Letopisa Matice srpske pa se oglašja Rudi Šeligo s črtico *Kolovoz*; posvetil jo je Alainu Robbe-Grilletu, prevedel pa mu jo je Gojko Janjušević. Novelo *Človek, ki me je tepel* je napisal Zoran Mirković. Devet pesmi Franka O'Hara je prevedel Slobodan Blagojević, sledi pa jim esej prevajalca o tem newyorškem pesniku *Svet kot vsakdanje*.

*

V peti številki brnskega časopisa Program piše Boživoj Srba v članku *Gledališče za rešetkami* o izražanju češke gledališke ustvarjalnosti v delovnih, internacijskih in zbirnih taboriščih ter kaznilnicah nacističnega Tretjega rajha v obdobju od 1939. do 1945. leta. Daniela Jakoubková piše o predstavi Ibsenovega *Sovražnika ljudstva*, ki so ga v Brnu uprizorili po skoraj petdesetih letih. Ivan Dorovský pa na celi strani poroča o knjigi Franceta Vurnika *Odmevi iz parterja*. Med drugimi je zapisal: »Gledališča so se v povojni Jugoslaviji (z izjemo petdesetih let, ko se je precej uvajala zahodna dramska ustvarjalnost ali se je kdaj ob njej eksperimentiralo) usmerjala in se usmerjajo pretežno v domačo dramatiko. To nikakor ne pomeni, da niso uvajali ali pa da danes ne igrajo del evropske in svetovne dramatike. O tem sem se znova prepričal, ko sem se seznanil s knjigo slovenskega gledališkega kritika Franceta Vurnika *Odmevi iz parterja*. ... Za boljše spoznavanje sodobnih težnj slovenskega gledališkega življenja so dragoceni tudi Vurnikovi komentarji, njegovo vrednotenje repertoarja slovenskih gledališč zlasti v zadnjem desetletju, njegove razlage o razmerju občinstva do gledališča in podobno. Nenazadnje pa avtor na več kot šestini knjige objavlja opažanja o razvoju in tematski usmerjenosti treh

najpomembnejših slovenskih gledaliških pregledov in dveh najpomembnejših jugoslovanskih festivalov v zadnjem desetletju, kakršna sta Sterijevo pozorje v Novem Sadu ter festival malih in eksperimentalnih odrov v Sarajevu, ki bo spomladi 1986 že sedemindvajsetič. Slovenska gledališka kritiška misel je dosegla pomemben razmah v medvojnem obdobju pa v šestdesetih in sedemdesetih letih. Od polovice sedemdesetih let, posebno pa v minulih petih, šestih sezonah je prišlo na Slovenskem do nenavadnega gledališkega razcveta. O tem sem se prepričal ob svojem bivanju v Ljubljani lansko leto. Škoda pa je, da podobni izbori recenzentske dejavnosti naših gledaliških kritikov ne izhajajo tudi pri nas« piše med drugim Ivan Dorovský.

*

V tretjem zvezku revije za literaturo, umetnost in kritiko *Die Horen* (3. četrtletje 1985) v Hannoveru je izšlo šest pesmi Neže Maurer pod skupnim naslovom »Dieser Weg hat den Namen meiner Wünsche« (v svobodnem prevodu »Tej poti se reče želja«): Nekaj je za vselej odšlo, Izgubljena smer, Meje so zabrisane, Obzorje se niža, Nekdo je pustil sledove stopinj, Noč hodi po moji sobi. Pesmi je prevedla Gitica Jakopin. V istem zvezku *Die Horen* sta objavljeni tudi kratki biografiji in bibliografiji tako avtorice kot prevajalke.

*

V številki 43 (zima 1985) somborske revije *Domesti* je osrednji prispevek namenjen slovenskim pesnikom. Pod naslovom »Iz sodobne slovenske poezije« je Špiro Matijević, ki se vse pogosteje oglašja kot prevajalec naše poezije, objavil 21 pesmi desetih pesnikov (Jože Udovič, Matej Bor, Ciril Zlobec, Tone Pavček, Kajetan Kovič, Veno Taufer, Miroslav Košuta, Ervin Fritz, Tomaž Šalamun in Jaša Zlobec). K prevodom pesmi je prevajalec dodal dokaj obširne bio-bibliografske beležke.